

СУТНІСТЬ КАРТОСХЕМ ЛАНДШАФТНИХ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПЛАНІВ ГРОМАД

(методичні рекомендації)

Сутність картосхем ландшафтних і територіальних планів громад (методичні рекомендації) / Л. Г. Руденко, Є. О. Маруняк, О. Г. Голубцов, С. А. Лісовський, Ю. М. Палеха, В. М. Чехній, Ю. М. Фаріон, Т. В. Криштоп, Г. В. Айлікова. — К. : Ін-т географії НАН України, 2019. — 32 с. : іл.

На основі наукових і практичних розробок викладені методичні рекомендації щодо структурування змісту і візуалізації інформації на картосхемах ландшафтних і територіальних планів громад. Матеріали спрямовані на орієнтацію розробників планів щодо картосхем та основних їхніх показників.

Підтримка проекту здійснювалася Федеральним міністерством навколишнього середовища (BMU) в рамках Програми консультаційної допомоги в галузі охорони навколишнього середовища в країнах Центральної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії, а також в інших країнах, розташованих по сусідству з Європейським Союзом. Проект був реалізований за сприяння Федерального відомства з охорони навколишнього середовища (UBA).

Відповідальність за зміст публікації несуть автори.

УДК 911.5:332.142.6

Проект здійснено за підтримки
Федерального міністерства навколишнього середовища, збереження природи та ядерної безпеки (BMU),
Федеральної агенції з охорони навколишнього середовища (UBA)

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

Umwelt
Bundesamt

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Система планування в Україні	5
2. Картосхеми в ландшафтному плані громади	6
2.1. Мета і завдання ландшафтного плану	6
2.2. Структура картосхем ландшафтного плану громади	7
2.2.1. Клімат. Якість повітря	7
2.2.2. Поверхневі та підземні води	7
2.2.3. Ґрунти	8
2.2.4. Види флори і фауни. Біотопи	9
2.2.5. Ландшафти	10
2.2.6. Конфлікти і загрози	12
2.2.7. Природоохоронні цілі	13
3. Картосхеми в територіальному плані громади (легенди основних картосхем)	14
3.1. Мета і завдання схеми планування території громади	14
3.2. Структура картосхем територіального плану громади	15
3.2.1. Ситуаційна схема	15
3.2.2. План існуючого використання території	16
3.2.3. Схема існуючих планувальних обмежень	18
3.2.4. Схема інженерної підготовки та захисту території від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру	20
3.2.5. Проектний план	21
3.2.6. Схема проектних планувальних обмежень	21
3.2.7. Схема формування мережі первинної медичної допомоги	21
3.2.8. Схема формування мережі освітніх закладів	21
3.2.9. Схема дорожньої мережі та транспортної інфраструктури	21
3.2.10. Схема інженерних мереж та споруд	21
4. Стратегічна екологічна оцінка та основні картосхеми	22
4.1. Сутність і організація робіт із стратегічної екологічної оцінки	22
4.2. Основні положення доповідної записки CEO	23
4.3. Легенди можливих картосхем	24
Додаток. Основні способи картографічного відображення об'єктів, явищ і процесів на картосхемах ландшафтних і територіальних планів	26
Терміни і поняття	26

Серед реформ, які здійснюються в Україні, надзвичайно важливою є реформа з децентралізації, яка триває з 2014 року. Відповідно до неї відбувається передача значної частини повноважень, ресурсів і відповідальності від державної влади до органів місцевого самоврядування. Нова політика держави спирається на основні положення Європейської хартії місцевого самоврядування. У 2014 р. Уряд України ухвалив концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після затвердження Плану заходів розпочались конкретні дії в регіонах держави.

Згідно з реформою, науковці, фахівці і експерти підготували необхідні зміни до Конституції України, які були передані для публічного обговорення. На жаль, ці зміни на сьогодні не прийняті Верховною Радою, але Уряд, розуміючи важливість реформи децентралізації, розпочав її в межах діючої Конституції.

Прийняті Закони «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про співробітництво територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики» та заходи про розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг посилили намагання людей щодо об'єднання селищних рад і створення, значно більших територіальних громад, які за останні роки отримали збільшені бюджети у 5—7 разів.

Протягом 2015—2018 р. у державі створено 876 ОТГ і за ці роки у 39 разів збільшилась державна підтримка розвитку регіонів та громад. Процес створення нових громад триває.

Дії громад щодо їх об'єднання призводить до змін територіального устрою не тільки громад, а і районів. Зміна їх кількості, а відповідно їх характеристик призведе до необхідності перегляду загального територіального устрою держави. Становлення і затвердження нової територіальної основи для діяльності органів влади на рівні громад потребує вдосконалення законодавчої бази державних будівельних норм. Але створені ОТГ уже сьогодні мають розвиватись, опрацьовувати свої стратегії і плани розвитку.

Досвід держав ЄС і наш вітчизняний досвід свідчать не тільки про доцільність, а й необхідність укладання ландшафтних і територіальних планів розвитку громад. Це підтверджується і новими Державними будівельними нормами України², згідно з якими важливою для новостворюваних громад є документація з просторового планування³. Розуміючи складність створення картографічних матеріалів при розробці територіальних і ландшафтних планів, особливо щодо чіткого визначення якісних і кількісних показників розвитку громади та структуризації їх на певних картах, в даному посібнику викладені методичні рекомендації, які є певним орієнтиром із розробки згаданих планів.

Авторський колектив, який має певний досвід робіт з ландшафтного і територіального планування, буде вдячний представникам громад щодо напрямків вдосконалення змісту даних методичних рекомендацій.

Побажання і критичні зауваги просимо надсилати на адресу: Інститут географії НАН України, вул. Володимирська, 44, м. Київ, 01030, Україна.

e-mail: geo-ins@kiev.ldc.net

¹ Рекомендації підготовлено за матеріалами проекту «Інтеграція екологічних вимог в систему територіального планування України (на рівні громад)» (2018–2020) та в межах існуючої законодавчої й нормативно-правової бази України.

² Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад. ДБН Б.1.1.–21:2017. — Київ, 2018. — 18 с.

³ Посібник з питань просторового планування для уповноважених органів містобудування та архітектури об'єднаних територіальних громад (вид. 2-е, доп.). — К., 2019. — 256 с.

1. СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ

Відповідно до світової практики основи планування в Україні закладені на сьогодні за двома напрямками: **територіальне** (просторове) та **стратегічне** планування. Обидва блоки є важливими, законодавчо пов'язаними складовими національної безпеки та розвитку. Просторовий розвиток і просторове планування на сьогодні означають оптимальну організацію простору (території) з урахуванням його особливостей, характеристик, зв'язків та часових параметрів.

Відомо, що правові засади територіального планування в Україні формуються в полі дії більше ста законодавчих та нормативно-правових актів (Конституція, Кодекси, Закони, Постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів, Накази Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства). Одним з основних документів, що регулює відносини у сфері містобудування та територіального планування, є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» (2011 р.), який визначає три рівні планування (національний, регіональний і місцевий), ряд понять та повноважень у цій сфері. На національному рівні пріоритети та концептуальні вирішення планування і використання території країни, вдосконалення систем розселення та забезпечення сталого розвитку населених пунктів, розвитку виробничої, соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури, формування національної екологічної мережі визначає Генеральна схема територіального планування в Україні (Закон, 2001 р.)

Також сформована законодавча база щодо стратегічного планування, що охоплює такі напрями, як визначення основних засад стратегічного планування, розроблення стратегій розвитку галузей (секторів), а також стратегій соціально-економічного розвитку регіонів, міст, територіальних громад. Загальні принципи тут значною мірою формуються в рамках таких документів, як Закони України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (2000), «Про засади державної регіональної політики»

(2015), Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року⁴.

На жаль, ані правові засади, ані наявність певних методичних рекомендацій не знімають ряд проблемних питань, серед яких найбільш очевидним є невідповідність між намірами та цілями документів, що розробляються в сфері територіального і стратегічного планування, та результатами їх практичного впровадження. Це особливо помітно на місцевому рівні, який водночас набуває особливого значення в умовах децентралізації, як тренду, вираженого в планувальних системах більшості європейських країн.

Чинниками, що знижують практичну цінність стратегій та планів часто є низький ступінь їх узгодженості, недостатнє врахування специфіки конкретної території та потреб людей, які проживають в тій чи іншій місцевості. Недоліком є і нехтування екологічними пріоритетами, які раніше або пізніше позначаються на стані здоров'я та якості життя населення.

Позитивним кроком у подоланні згаданих прогалин можна вважати розробку та затвердження, у 2017 ДБН Б.1.1.–21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад», де акцентується потреба врахування положень Стратегії сталого розвитку 2020, стратегій, прогнозів, програм економічного, демографічного, екологічного, соціального розвитку території тощо, а також пропонується розробка ландшафтного плану.

Ще одним елементом підвищення якості планувального процесу слід вважати широке залучення громадян до обговорення відповідної документації. Тут, крім власне прозорості процедури, важливим є рівень поінформованості та свідомості громадськості, навички щодо сприйняття планувальних рішень, готовність до компетентного оцінювання представлених матеріалів, візуалізація яких, з свою чергу, має здійснюватись на високому рівні.

⁴ Постанова Кабінету Міністрів № 385 від 6 серпня 2014 р.

2. КАРТОСХЕМИ В ЛАНДШАФТНОМУ ПЛАНІ ГРОМАДИ

2.1. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ЛАНДШАФТНОГО ПЛАНУ

Новий вид планування, щойно започаткований в Україні, в багатьох країнах Європи відомий як ландшафтне планування. Дещо незрозумілий для невідомого читача прикметник «ландшафтний» вказує переважно на екологічно свідоме впорядкування території та завдячує своєю появою німецьким планувальним традиціям та Європейській ландшафтній конвенції, яку Україна ратифікувала у 2005 р. Конвенція визначає ландшафт як «сприйняття людиною території як сутності, характер якої є результатом дії та взаємодії природних та/або антропогенних факторів».

В цілому йдеться про загальну мету з розроблення «прив'язаної» до місцевих умов концепції збалансованого використання всіх ресурсів території, що забезпечує збереження та поліпшення якості території, умов життя населення. Це свого роду експертне оцінювання капіталу території та надання конкретних рекомендацій для кожного її функціонального типу, конкретних об'єктів. Його результати у практичній площині — обґрунтовані оцінки інвестиційної привабливості, визначення напрямів розвитку туристичного сектору, гармонізація інтересів населення, господарської та природоохоронної діяльності, інформаційно-аналітична база для розробки та коригування стратегій соціально-економічного розвитку.

Відповідно до рівня планування розробляють ландшафтну програму (територія області або великого міста), рамковий ландшафтний план (територія адміністративного району), ландшафтний план (територія сільської ради або громади).

Зазвичай, розробка ландшафтного плану, як і документів вищого рівня, відбувається в декілька етапів: оцінювання рамкових умов і цілей планування, інвентаризація, оцінка інформації за компонентами природи та видами людської діяльності, аналіз конфліктів між функціями ландшафту та їх сучасним і потенційним використанням, розроблення цілей і заходів щодо подальшого використання території.

Отже, ландшафтний план є одним з планів нижчого рівня і може виконуватись в масштабі крупнішому за 1:25000 (переважно 1:5000 — 1:10000), але в окремих випадках може виконуватись і в дрібнішому масштабі. За змістом це «сукупність карт і текстів, за свої складом подібним рамковому плану, але призначених для узгодженого вирішення задач охорони природи і землекористування конкретними суб'єктами господарської діяльності та органами управління на низовому адміністративно-територіальному рівні».

Зазвичай, розробка ландшафтного плану відбувається в декілька етапів: оцінювання рамкових умов і цілей планування, інвентаризація, оцінка інформації та компонентами природи та видами людської діяльності, аналіз конфліктів між функціями ландшафту та їх сучасним і потенційним використанням, розроблення цілей і заходів щодо подальшого використання території.

В результаті, як і при розробці схеми планування території, генерального плану, готується пояснювальна записка та ряд картографічних додатків, близько 5—7, де представлені окремі оціночні карти, карту конфліктів, а також цілей та заходів, деталізація яких є максимальною на цьому рівні.

В країнах Європи з розвиненою практикою ЛП, зокрема в Німеччині, забезпеченість такими планами наближається до 100 %. У переважній більшості земель планувальні рекомендації цього рівня також є обов'язковими.

Ландшафтний план, порівняно з попередніми рівнями, створює для розробника і можливості, і додаткові зобов'язання. Щодо можливостей, це, безумовно, відчуття об'єкту планування, можливість уточнення і візуалізації даних, доступу до території, повноцінного спілкування з місцевою громадою. Водночас, така деталізація потребує наповнення репрезентативними даними, а також максимальної конкретизації програм, цілей та заходів, запропонованих в результаті розроблення.

2.2. СТРУКТУРА КАРТОСХЕМ ЛАНДШАФТНОГО ПЛАНУ ГРОМАДИ

2.2.1. КЛІМАТ. ЯКІСТЬ ПОВІТРЯ

Інвентаризаційні карти

Основні кліматичні характеристики території

 Ізотерми середньомісячної температури повітря в липні, °C

 Ізотерми середньомісячної температури повітря в січні, °C

 Середньорічна кількість опадів, мм

 Ізохрони останніх весняних і перших осінніх заморозків

Кліматопои

 Території формування холодного повітря

Оцінювальні карти

Оцінка чутливості територій до негативних наслідків змін клімату

 Території, на яких існує ризик зменшення біорізноманіття у зв'язку зі змінами клімату

 Території, де існує ризик погіршення умов водопостачання населення у зв'язку зі зниженням рівня ґрунтових вод внаслідок змін клімату

 Території формування свіжого повітря

 Смуги (коридори) провітрювання

Якість повітря і джерела його забруднення

 Джерела значного забруднення атмосферного повітря точкові

 Джерела значного забруднення атмосферного повітря лінійні

 Території, на яких існує ризик зростання ймовірності лісових пожеж у зв'язку зі змінами клімату

 Збільшення ймовірності вимерзання плодів культур у зв'язку зі зростанням повторюваності екстремальних погодних умов

 Погіршення медико-кліматичних умов проживання населення у зв'язку зі зростанням повторюваності екстремальних погодних умов

2.2.2. ПОВЕРХНЄВІ ТА ПІДЗЕМНІ ВОДИ

Інвентаризаційні карти⁵

Характеристика гідрографічної мережі території

 Річки та канали

 Озера, ставки та водосховища

 Болота та заболочені землі

* Межі річкових басейнів

Ґрунтові води

 Глибина залягання ґрунтових вод

 Напрями водного стоку

Якість поверхневих вод

 Якість поверхневих вод за індексами Normalized Difference Vegetation Index (NDVI)⁶ та Normalized Difference Algae Index (NDAI)⁷

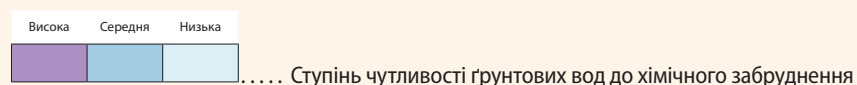
⁵ Тут і далі якісні та кількісні показники можуть бути відображені на кількох картах.

⁶ Кількісний показник кількості фотосинтетичної активної біомаси.

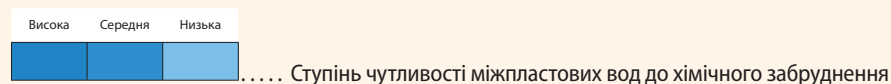
⁷ Подібний показник для водних об'єктів, характеризує процеси евтрофікації.

Оцінювальні карти

Оцінка чутливості ґрунтових вод до хімічного забруднення

Оцінка чутливості міжпластових вод до хімічного забруднення

2.2.3. ҐРУНТИ

Інвентаризаційні карти

Типи ґрунтів⁸

1	Дерново-підзолисті ґрунти на давньо-алювіальних і воднольодовикових відкладах	9	Чорноземні, глинисто-піщані та супіщані ґрунти
2	Дерново-підзолисті оглеєні ґрунти на давньоалювіальних відкладах	10	Чорноземи залишково-солонцюваті й осолоділі переважно на лесових породах
3	Підзолисто-дернові ґрунти на давньоалювіальних відкладах	11	Лучно-чорноземні ґрунти на лесовидних породах
4	Сірі опідзолені ґрунти переважно на лесових породах і глинах	12	Лучні ґрунти переважно на делювіальних та алювіальних відкладах
5	Сірі опідзолені оглеєні ґрунти переважно на лесових породах і важких глинах	13	Лучно-болотні ґрунти переважно на алювіальних та делювіальних відкладах
6	Реградовані ґрунти переважно на лесових породах	14	Болотні та торфово-болотні ґрунти на різних породах
7	Чорноземи неглибокі лісостепові переважно на лесових породах	15	Торфовища
8	Чорноземи глибокі переважно на лесових породах	16	Дернові ґрунти
		17	Розмиті ґрунти, виходи порід

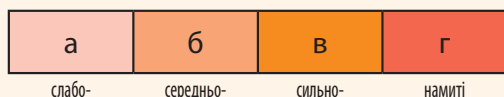
Фізико-хімічні характеристики ґрунтів

⁸ Приклад візуалізації ґрунтового покриву. Залежно від кількості ґрунтових виділів може бути застосована більш широка гамма кольорів, але із збереженням основного кольору для типу ґрунту. Числовими індексами позначаються типи і види ґрунтів. Довідково можна використовувати карту ґрунтів Національного атласу України.

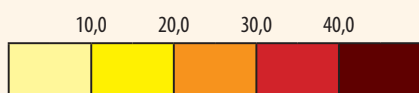
..... Гранулометричний склад

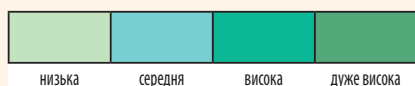
..... Змитість ґрунту

..... pH (кислотність / лужність)

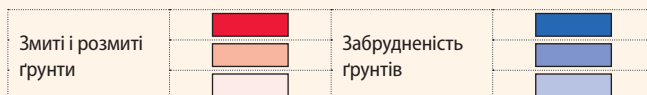
..... Ємність катіонного обміну, ЕКО,
мг екв / 100 г

..... Водопроникність

Несприятливі процеси у ґрунтах

інтенсивність процесу: висока >>> середня >>> низька

Оцінювальні карти

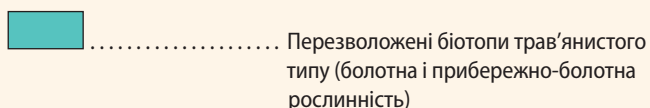
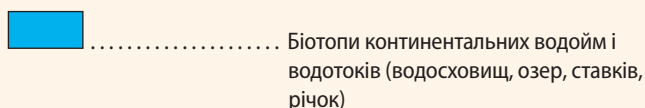
Значення				
Клас	Умовний знак			RGB ⁹
високе				204,76,2
середнє				254,196,79
низьке				255,255,212

Чутливість				
Клас	Умовний знак			RGB
висока				204,76,2
середня				254,196,79
низька				255,255,212

2.2.4. ВИДИ ФЛОРИ І ФАУНИ. БІОТОПИ

Інвентаризаційні карти

Типи біотопів

⁹ Модель, що описує спосіб створення кольору, за якою червоне, зелене та синє світло накладаються разом, змішуючись у різні кольори. Відповідно певний колір, отриманий в результаті змішування, кодується часткою червоного, зеленого і синього. Регулювання цих часток здійснюється за допомогою програмного забезпечення, що використовується для створення карти.

	Трав'янисті біотопи, які формуються в умовах достатнього або помірного зволоження (луки)		Полезахисні лісосмуги; лісосмуги вздовж доріг, річок
	Злаково-трав'янисті мезо- і ксерофітні біотопи, які формуються в умовах недостатнього зволоження		Біотопи сільських поселень
	Листяні листопадні ліси		Біотопи міських поселень
	Хвойні вічнозелені ліси		Біотопи техногенних об'єктів
	Плодові та декоративні насадження (сади, парки)		Ареали рідкісних видів флори і фауни
			Об'єкти природно-заповідного фонду

Структурні елементи екомережі

	Ключові території		Сполучні території
---	-------------------	---	--------------------

Оцінювальні карти

Значення біотопів для збереження біорізноманіття

	Високе		Низьке
	Середнє		

2.2.5. ЛАНДШАФТИ

Інвентаризаційні карти

Природні ландшафти

Позначаються способом якісного фону. Використовуються різні кольори. Зазвичай межиріччя позначаються відтінками оранжевого, коричневого, червоного кольорів; надзаплавні тераси — жовтим; ерозійна мережа — зеленим; заплави — світло-зеленим, заболочені й заторфовані — рожевим і фіолетовим. Світліші відтінки

позначають ландшафти із легшим гранулометричним складом; також чим більша ерозійна розчленованість поверхні, тим насиченіший колір. Колір поєднується із числовими індексами, які допомагають ідентифікувати ландшафтний виділ.

Приклад легенди ландшафтної карти Канівського району

	1. Лесове плато		6. Межиріччя Росі і Росави. Хвилясті полого нахилені лесові височини
	2. Канівські дислокації. Еродовані височини з щільною мережею ярів і балок		7. Межиріччя Росі і Росави. Похилі лесові терасові рівнини, відносно підвищені із досить щільною мережею ярів і балок.
	3. Хвилясто-бугристі лесові тераси Дніпра (район м. Канева)		8. Межиріччя Росі і Росави. Вирівняні лесові терасові рівнини, відносно знижені.
	4. Полого-хвилясті лесові терасові рівнини р. Росави (лівого берега р. Росави)		9. Лесова плоска терасова рівнина
	5. Межиріччя Росі і Росави. Еродовані височини із щільною мережею ярів і балок		10. Надзаплавні піщані тераси з численими дюнами і заболоченими западинами

 11. Надзаплавні піщані борові тераси Росави (фрагменти на правому березі)

 12. Заплави р. Росави, р. Росі, р. Дніпра

 13. Високі заплави із конусами виносу із пляжами

 14. Острови на Дніпрі

Приклад легенди ландшафтної карти Черкаської області

Якісний фон (заливка) поєднана із рельєфом, зображеним відмивкою

 1

Лесове плато на палеогенових піщано-глинистих відкладах

 2 **3**

Грядово- і останцево-горбисті еродовані височини на порушених льодовиково-тектонічними дислокаціями крейдових і палеогенових піщано-глинистих відкладах

 4 **5** **6** **7** **8**

Полого-хвилясті слабо- і середньо-розчленовані височини на палеогенових та неогенових відкладах, що залягають на денудованих кристалічних породах докембрія

Сучасні ландшафти

Використання якісного фону (суцільної заливки), якщо поширення сучасних ландшафтів є основною інформацією на карті

Образ ландшафту:

— населених пунктів

 сільські
 міські
 міські із значною часткою історичної забудови

— лісів

 ліси, що розміщуються групами
 ліси, незначні за площею
 крупні лісові масиви

Використання якісного фону (штриховки), якщо поширення сучасних ландшафтів є допоміжною інформацією і комбінується з іншими характеристиками або оцінками.

 1 Крайова частина схилів Канівських гір

 2 Терасові лесові рівнини, лівий берег

 3 Терасові лесові рівнини (фрагменти на правому березі Росави)

 4 Терасові лесові рівнини, правий берег

 9 **10** **11** **12** **13**

Хвилясті середньо- і сильнорозчленовані височини на палеоген-палеогенових піщано-глинистих відкладах і безпосередньо продуктах вивітрювання кристалічних порід докембрія

 14 **15** **16** **17** **18**

Надзаплавно-терасові лесові і піщані рівнини на палеогенових пісках, піщаниках, мергелях та глинах

 19

Сучасна заплава ріки Дніпро

— полів

 широкі поля, де домінують відкриті простори
 поля, що поєднуються з невеликими ділянками лісів

— заплав і водойм

 заплави річок, переважно із лісовою рослинністю
 заплави річок, переважно із луками і чагарниками
 острови на Дніпрі, під лісами, чагарниками і луками
 Річки, озера, ставки, водосховища

Схили терасових лесових рівнин:

 5 розчленовані ярами і балками, залісені

 5a розорані схили, знелісені

Борова піщана надзаплавна тераса:

 6a під сільською житловою забудовою

..... під штучно насадженим сосновим лісом

Заплава річки Росава:

..... затоплена ставком (періодично осушується)

..... меліорована заплава під луками

Культурні ландшафти

..... **Асоціативні культурні та історичні ландшафти**, значущі для регіональної ідентичності (ареали концентрації об'єктів культурно-історичної спадщини і території, пов'язані з історичними подіями)

Оцінювальні карти

Значення

Клас	Умовний знак			RGB
високе				174,1,126
середнє				247,104,161
низьке				252,197,192

Об'єкти історико-культурної спадщини

..... Місця історичних подій

..... Історично значимі населені пункти

..... Пам'ятки архітектури

..... Пам'ятки археології

Чутливість

Клас	Умовний знак			RGB
високе				174,1,126
середнє				254,196,79
низьке				252,197,192

2.2.6. КОНФЛІКТИ І ЗАГРОЗИ

Наявні конфлікти та загрози

..... Розорювання ґрунтів з високою чутливістю до водної ерозії

..... Розорювання ґрунтів з середньою чутливістю до водної ерозії

..... Інтенсивний забір артезіанських вод промисловими підприємствами

..... Скид стічних вод промисловими підприємствами

..... Полігони побутових відходів

Потенційні конфлікти та загрози

..... Території з найбільшою чутливістю до водної ерозії

..... Території з найбільшою чутливістю до вітрової ерозії

..... Ліси з найбільшою чутливістю до пожеж (клас пожежної безпеки I)

..... Об'єкти, що потребують особливої уваги

..... Наявність неприємного запаху

..... Електромагнітне забруднення, зниження привабливості вигляду ландшафту під впливом ЛЕП

..... Хімічне та шумове забруднення вздовж автомобільних доріг державного значення

..... Додаткове навантаження на дороги місцевого значення внаслідок діяльності промислових підприємств

..... Загроза виникнення надзвичайних ситуацій внаслідок аварій на трубопроводах

..... Потенційні загрози в місцях знаходження об'єктів пожежовибухової небезпеки, токсичних відходів та отрутохімікатів

2.2.7. ПРИРОДООХОРОННІ ЦІЛІ

Умовне позначення для основної цілі, яка має першочергове значення*	Умовне позначення для супутньої цілі, яка має другорядне значення*	Локалізація природоохоронних цілей, що не виражається у масштабі**	Зона впровадження природоохоронних заходів
---	--	--	--

Збереження і охорона

Розвиток

Поліпшення і санація

* Насиченість кольору визначається пріоритетністю цілей охорони, розвитку чи санації: чим вища потреба/необхідність дій, тим насиченіший колір.

** Ієрархічність природоохоронних цілей за пріоритетністю: I – 1 – a

3. КАРТОСХЕМИ В ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ПЛАНІ ГРОМАДИ

3.1. МЕТА І ЗАВДАННЯ СХЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ГРОМАДИ

Виконання проектів планування територій громад в Україні нормується двома документами: ДБН «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях» (ДБН Б.1.1-13:2012) та ДБН Б.1.1-2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад».

Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», схема планування території регіонального рівня являє собою містобудівну документацію, яка розробляється у розвиток Генеральної схеми планування території України та визначає принципи вирішення розвитку, планування, забудови, використання частини території адміністративного району.

У схемі планування території громади визначаються заходи з реалізації державної та регіональної політики та враховуються державні інтереси, історичні, економічні, екологічні, санітарно-гігієнічні, географічні (у тому числі рекреаційні, природно-ландшафтні ресурси та оздоровчі фактори) і демографічні особливості території, етнічні та культурні традиції.

Основними завданнями схеми планування території територіальної громади є:

- обґрунтування майбутніх потреб і визначення переважних напрямів використання територій;
- урахування державних, громадських і приватних інтересів під час планування, забудови та іншого використання територій з дотриманням вимог містобудівного, санітарного, екологічного, природоохоронного, проти-пожежного та іншого законодавства;
- на основі розробленого ландшафтного плану формування рішень проектного плану;
- реалізація на територіальному рівні рішень закладених в стратегії розвитку ОТГ;
- обґрунтування розподілу території за функціональним призначенням;
- визначення територій для містобудівних потреб;
- визначення територій, що мають особливу екологічну, рекреаційно-оздоровчу, наукову, естетичну, історико-культурну цінність, встановлення передбачених законодавством обмежень на їх планування, забудову та інше використання, розроблення містобудівних заходів щодо їх охорони та раціонального використання;

- розроблення заходів щодо охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів;
- розроблення заходів щодо пожежної та техногенної безпеки.

В результаті виконання схеми готується пояснювальна записка та картографічні додатки а саме:

- Ситуаційна схема, що відображає положення громади в регіоні;
- План існуючого використання території та планувальних обмежень;
- Схема розповсюдження факторів природної та техногенної небезпеки;
- Схема інженерної підготовки та захисту території від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;
- Проектний план та проекті планувальні обмеження;
- Схема просторової реалізації стратегії розвитку території;
- Схеми формування мережі первинної медичної допомоги та мережі освітніх закладів;
- Схеми дорожньої мережі і транспортної інфраструктури;
- Схеми інженерних магістральних мереж і споруд;
- Ландшафтний план, що має містити оцінку компонентів навколишнього середовища (клімат, ґрунти, води, види флори і фауни та оселища, ландшафти), а також рекомендації щодо цілей і заходів з їх збалансованого використання, зокрема і в сфері рекреації та туризму.

Залежно від розмірів ОТГ карти виконуються в масштабі 1:50 000, але карта існуючого стану території і проектний план мають виконуватись в крупнішому масштабі (1:10 000).

Такий підхід до виконання документації з просторового планування території громади в цілому відображає практику планування Європейських країн, зокрема Німеччини, яка ґрунтується на активному впровадженні принципів ландшафтного планування і стратегічної екологічної оцінки, поєднанні секторального та інтегрованого підходів до планування територій.

3.2. СТРУКТУРА КАРТОСХЕМ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУ ГРОМАДИ

3.2.1. СИТУАЦІЙНА СХЕМА

Межі та адміністративні центри адміністративно-територіальних одиниць

—•—•—•—•—•—•— Межа області

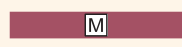
—•—•—•—•—•—•— Межа району

•••••••••••••• Межа громади

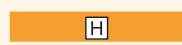
Мережа загальнодержавних та регіональних мереж і споруд транспортної інфраструктури

 Автомобільний міжнародний транспортний коридор, існуючий

 Автомобільний міжнародний транспортний коридор, проектний

 Міжнародна автомобільна дорога загального користування, існуюча

 Міжнародна автомобільна дорога загального користування, проектна

 Національна автомобільна дорога загального користування, існуюча

 Національна автомобільна дорога загального користування, проектна

 Регіональна автомобільна дорога загального користування, існуюча

 Регіональна автомобільна дорога загального користування, проектна

 Територіальна автомобільна дорога загального користування існуюча

 Територіальна автомобільна дорога загального користування, проектна

 Обласна автомобільна дорога місцевого значення, існуюча

 Обласна автомобільна дорога місцевого значення, проектна

 Районна автомобільна дорога місцевого значення, існуюча

Мережа загальнодержавних та регіональних комунікацій і споруд інженерної інфраструктури

 Магістральний газопровід, існуючий

 Магістральний газопровід, проектний

 Адміністративний центр області

 Адміністративний центр громади

 Районна автомобільна дорога місцевого значення, проектна

 Залізниця, існуюча

 Залізниця, проектна

 Залізниця електрифікована, існуюча

 Залізниця електрифікована, проектна

 Залізничний вокзал, існуючий

 Залізничний вокзал, проектний

 Аеропорт, існуючий

 Аеропорт, проектний

 Морський (річковий) порт, існуючий

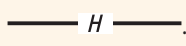
 Морський (річковий) порт, проектний

 Морський (річковий) вокзал, існуючий

 Морський (річковий) вокзал, проектний

 Прикордонний пункт пропуску, існуючий

 Прикордонний пункт пропуску, проектний

 Нафтопровід, існуючий

 Нафтопровід, проектний

— XX —..... Продуктопровід, існуючий *

— XX —..... Продуктопровід, проектний *

— WK** —..... Кабельна лінія електропередачі, напругою **, існуюча

— WK** —..... Кабельна лінія електропередачі, напругою **, проектна

— **кВ —..... Повітряна лінія електропередачі, напругою **, існуюча

— **кВ —..... Повітряна лінія електропередачі, напругою **, проектна

* В умовних позначеннях продуктопроводу замість XX проставляються перші літери назви продукту продуктопроводу

** Замість ** проставляється величина напруги лінії електропередач в кВ

АЕС..... Атомна електростанція, існуюча

АЕС..... Атомна електростанція, проектна

ГЕС..... Гідроелектростанція, існуюча

ГЕС..... Гідроелектростанція, проектна

ВЕС..... Вітряна електростанція, існуюча

ВЕС..... Вітряна електростанція, проектна

ГЛС..... Геліостанція, існуюча

ГЛС..... Геліостанція, проектна

Проектні рішення затвердженої містобудівної документації державного та регіонального рівнів (функціональне зонування території)

..... Територія населеного пункту, існуюча

..... Територія виробнича, існуюча

..... Територія виробнича, проектна

..... Територія сільськогосподарського призначення

..... Територія лісгосподарського призначення, існуюча

..... Територія лісгосподарського призначення, проектна

..... Водний об'єкт

..... Територія рекреаційного призначення, існуюча

..... Територія рекреаційного призначення, проектна

..... Територія оздоровчого призначення, існуюча

..... Територія оздоровчого призначення, проектна

..... Територія історико-культурного призначення

3.2.2. ПЛАН ІСНУЮЧОГО ВИКОРИСТАННЯ ТЕРИТОРІЇ

Межі адміністративно-територіальних одиниць

..... Межа громади

..... Межа населеного пункту, існуюча

..... Межа населеного пункту, проектна

Функціональне зонування території

..... Територія житлової садибної забудови, існуюча

..... Територія житлової блокованої забудови, існуюча

	Територія житлової багатоквартирної забудови, існуюча		Територія кладовища, існуюча
	Територія громадської забудови, існуюча		Територія спеціального призначення, існуюча
	Територія виробнича, існуюча		Територія рекреаційного призначення, існуюча
	Територія сільськогосподарського призначення		Територія оздоровчого призначення, існуюча
	Особливо цінні землі		Територія історико-культурного призначення
	Територія лісгосподарського призначення, існуюча		Межа території об'єкта культурної та археологічної спадщини
	Водний об'єкт		Природний коридор
	Територія транспортної інфраструктури, існуюча		Територія об'єкта природно-заповідного фонду
	Територія інженерної інфраструктури, існуюча		Межа території природно-заповідного фонду загальнодержавного значення
	Територія комунальних об'єктів, існуюча (крім кладовищ)		Межа території природно-заповідного фонду місцевого значення

Існуючі магістральні мережі та споруди транспортної інфраструктури загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів

	Інша автомобільна дорога місцевого значення, існуюча		СТО, існуюча
	АЗС, існуюча		

Існуючі магістральні мережі та споруди інженерної інфраструктури загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів

	Водопровід, існуючий		Самопливний каналізаційний колектор, існуючий
	Водозабірна споруда з водойми, водоток, існуюча		Напірний каналізаційний колектор, існуючий
	Водозабірна споруда з підземного вододжерела, існуюча		Каналізаційна насосна станція, існуюча
	Окрема водозабірна свердловина, існуюча		Станція очищення стічних вод, існуюча
	Водопровідна насосна станція, існуюча		Газопровід високого тиску, існуючий

 ГС	Газопровід середнього тиску, існуючий	 ТП **кВ/ **кВ	Трансформаторна електропідстанція, існуюча
 ГН	Газопровід низького тиску, існуючий		
 ГРС	Газорозподільна станція, існуюча		

Існуючі магістральні мережі та споруди інженерно-транспортної інфраструктури загальнодержавного та регіонального значення відображаються умовними позначеннями, наведеними для виконання креслення «І. Ситуаційна схема».

При прокладанні напірних каналізаційних мереж у кілька ниток після буквеного позначення замість * пропонується ставити цифрою кількість ниток. Замість ** вказується напруга в кВ

Об'єкти виробничі, комунального господарства, міжселенного громадського обслуговування населення

	Промислове підприємство, існуюче		Фельдшерський, фельдшерсько-акушерський пункт, існуючий
	Сільськогосподарське підприємство, існуюче	 103	Станція невідкладної медичної допомоги, існуюча
	Лісгосподарське підприємство, існуюче		Школа загальноосвітня I—III ступенів, існуюча
	Рибогосподарське підприємство, існуюче		Центр дозвілля, існуючий
	Сміттєзвалище, полігон захоронення ТПВ, існуючий		Спортивний заклад (об'єкт), існуючий
	Худобомогильник, існуючий		База відпочинку, туризму, існуюча
 101	Пожежне депо, існуюче		Санаторій, існуючий
	Амбулаторія сімейної практики загальної медицини, існуюча	 H	Готель, існуючий

Інші об'єкти, зокрема виробничі, комунального господарства, міжселенного громадського обслуговування населення відображаються умовними позначеннями, встановленими ДСТУ Б Б.1.1-17:2013 «Умовні позначення графічних документів містобудівної документації».

Умовні позначення корисних копалин приймаються згідно з Національним атласом України¹⁰.

3.2.3. СХЕМА ІСНУЮЧИХ ПЛАНУВАЛЬНИХ ОБМЕЖЕНЬ

Режимоутворюючі об'єкти

	Природний заповідник		Заповідне урочище
	Біосферний заповідник		Ботанічний сад
	Національний природний парк		Зоологічний парк
	Регіональний ландшафтний парк		Дендрологічний парк

¹⁰ Національний атлас України. — К. : ДНВП «Картографія», 2007.

Парк-пам'ятка садово-паркового

містечтва

Заказник

Пам'ятка природи

Нерухомі об'єкти культурної спадщини, пам'ятки археології

Інші режимоутворюючі об'єкти відображаються умовними позначеннями, наведеними в таблиці для креслень I, II.

Межі зон планувальних обмежень

	Санітарно-захисна зона		Зона регулювання забудови навколо пам'яток культурної спадщини
	Зона санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання		Зона ландшафту, що охороняється
	1-й пояс зони санітарної охорони		Зона охорони археологічного культурного шару
	2-й пояс зони санітарної охорони		Історичний ареал
	3-й пояс зони санітарної охорони		Зона забруднення повітря хімічними речовинами
	Прибережна захисна смуга		Зона забруднення повітря пилом
	Водоохоронна зона		Зона забруднення ґрунтів хімічними речовинами
	Зона акустичного впливу		Зона забруднення поверхневих вод та морського узбережжя
	Зона електромагнітного випромінювання		Зона забруднення підземних вод
	Охоронна зона (крім охоронних зон навколо пам'яток культурної спадщини)		Зона акустичного впливу
	Охоронна зона пам'яток культурної спадщини		Зона вібраційного впливу
			Зона електромагнітного випромінювання

Інші межі зон планувальних обмежень відображаються умовними позначеннями, встановленими ДСТУ Б Б.1.1-17:2013 «Умовні позначення графічних документів містобудівної документації».

Території потенційної природної та техногенної небезпеки

	Межа зони можливого затоплення території повинню до 1 %		Територія з ухилом поверхні 80—150 ‰
	Межа зони можливого затоплення території повинню від 1 до 4 %		Територія з ухилом поверхні понад 150 ‰
	Межа зони можливого затоплення повинню понад 4 %		Територія яружної ерозії
	Зона можливого підтоплення території		Зсувонебезпечна територія
	Територія з ухилом поверхні менше 5 ‰		Карстонебезпечна територія

Інші території потенційної природної та техногенної небезпеки відображаються умовними позначеннями, встановленими ДСТУ Б Б.1.1-17:2013 «Умовні позначення графічних документів містобудівної документації».

3.2.4. СХЕМА ІНЖЕНЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ ТЕРИТОРІЇ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО ТА ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

	Захисна дамба		Територія проведення протикарстових заходів
	Берегоукріплення		Територія проведення лісової меліорації
	Розчищення водойм та водосховищ		
	Територія проведення протизсувних заходів		

3.2.5. ПРОЕКТНИЙ ПЛАН

	Територія громадської забудови проектна		Амбулаторія групової практики проектна
	Територія транспортної інфраструктури проектна		ФАП, ФП проектний
	Територія інженерної інфраструктури проектна		Центр первинної медичної допомоги проектний
	Територія комунальних об'єктів проектна (крім кладовищ)		Пункт здоров'я проектний
	Територія спеціального призначення проектна		Заклад соціального захисту населення проектний
	Територія кладовища проектна		Станція невідкладної медичної допомоги проектна
	Територія кладовища, яке пропонується закрити		Пожежне депо проектне
	Місце захоронення трупів тварин закриті		Центр кризового управління проектний
	Заклад загальної середньої освіти I—III ступенів проектний		Промислове підприємство проектне
	Заклад дошкільної освіти проектний		Сільськогосподарське підприємство проектне
	Заклад дозвілля, видовищний заклад проектний		Об'єкт лісового господарства проектний
	Готель проектний		Об'єкт рибного господарства проектний
	Амбулаторія загальної практики сімейної медицини проектна		Сміттесортувальна станція проектна
	Амбулаторія монопрактики проектна		Інша автомобільна дорога місцевого значення проектна

Існуючі об'єкти, що залишаються на перспективу, відображаються за допомогою умовних позначень, наведених у таблиці для креслення II. Інші проектні об'єкти відображаються за допомогою умовних позначень, наведених у таблиці для креслення I.

3.2.6. СХЕМА ПРОЕКТНИХ ПЛАНУВАЛЬНИХ ОБМЕЖЕНЬ

На схемі відображаються існуючі та проектні режимоутворюючі об'єкти, які відображаються за допомогою умовних позначень, наведених у таблицях для креслень II і III.

Межі зон планувальних обмежень відображаються за допомогою умовних позначень, наведених у таблиці для креслення III.

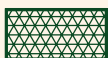
3.2.7. СХЕМА ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖІ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

..... Зона обслуговування медичним
закладом

Існуючі, що залишаються, та проектні медичні заклади відображаються за допомогою умовних позначень, наведених у таблицях для креслень II, V.

3.2.8. СХЕМА ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖІ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ

..... Зона обслуговування освітнім
закладом

Існуючі, що залишаються, та проектні дитячі дошкільні та шкільні заклади відображаються умовними позначеннями, наведеними в таблицях для креслень II, V.

3.2.9. СХЕМА ДОРОЖНЬОЇ МЕРЕЖІ ТА ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Існуючі та проектні мережі та споруди транспортної інфраструктури державного, регіонального та і місцевого значення відображаються на схемі за допомогою умовних позначень, наведених у таблицях для креслень II, V.

3.2.10. СХЕМА ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ ТА СПОРУД

Існуючі та проектні мережі та споруди інженерної інфраструктури державного, регіонального та і місцевого значення відображаються на схемі умовними позначеннями, наведеними в таблиці для креслень II, V.

4.1. СУТНІСТЬ І ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТ ІЗ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Процедура стратегічної екологічної оцінки (CEO) на сьогодні в багатьох країнах світу вважається одним із дієвих інструментів вдосконалення просторового та стратегічного планування розвитку регіонів різних таксономічних рангів в контексті урахування екологічної складової розвитку у відповідних планах і стратегіях, а отже — забезпечення їх збалансованості.

Починаючи з 2001 р. обов'язковість здійснення процедури CEO законодавчо закріплена в країнах ЄС Директивою 2001/42/ЄС «Про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище».

У прийнятому в рамках гармонізації національного законодавства з європейським Законі України (№ 2354-VIII від 20 березня 2018 р.) CEO представлена як процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби — транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному цим Законом¹¹.

У п. 3 ст. 11 зазначається, що у складі містобудівної документації звітом про стратегічну екологічну оцінку для проектів містобудівної документації є розділ «Охорона навколишнього природного середовища», який має відповідати вимогам частини другої цієї статті.

Важливість імплементації процедури CEO є очевидною і у зв'язку з процесом децентралізації в Україні, одним із аспектів якого є створення територіальних громад, для яких потрібно розробляти відповідні документи державного планування.

Не зважаючи на положення, розкриті в Законі, а також наявність низки методичних рекомендацій, системне бачення та методологія проведення CEO територіальних планів в Україні досі остаточно не сформовані. Важливими складовими такої методології мають бути під-

ходи до встановлення цілей, оцінювання стану території та наслідків реалізації намірів, обґрунтованого вибору альтернатив. Слід підкреслити, що реалізація методик на рівні громади значно лімітується внаслідок обмеженості даних та потребує високої кваліфікації експертів

Етапами CEO відповідно до Закону є:

1. Визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки. Визначення обсягу CEO (скопінг) дозволяє сфокусувати звіт про CEO на принципово важливих цілях охорони навколишнього природного середовища та окремих компонентів, що охороняються. Скопінг також має включити такі аспекти як визначення наявних даних та збір нових, методи дослідження та оцінки впливів на навколишнє середовище, попередня пропозиція можливих альтернативних варіантів проекту. Виходячи з досвіду проведення CEO в країнах ЄС, зокрема німецького досвіду інтеграції ландшафтного планування в процедуру CEO, та пілотних проектів його застосування в Україні, скопінг має включати і планування супровідного ландшафтного плану.
2. Складання звіту про стратегічну екологічну оцінку (регулюється ст.11. Закону про CEO).
3. Проведення громадського обговорення та консультацій, транскордонних консультацій у порядку, передбаченому відповідними статтями цього Закону.
4. Врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій;
5. Інформування про затвердження документа державного планування;
6. Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку, результати громадського обговорення та консультацій, проведених згідно зі статтями 12 та 13 Закону про CEO, а також результати транскордонних консультацій, проведених відповідно до статті 14 цього Закону, враховуються в документі державного планування — стратегії розвитку ОТГ.

Процедура здійснення CEO в Україні перебуває лише на початковому етапі впровадження, і потребує розробки додаткових методичних рекомендацій у відповідності зі специфікою документів державного планування.

¹¹ Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>

4.2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОПОВІДНОЇ ЗАПИСКИ СЕО

Структура звіту про СЕО схем територіального планування, згідно з Законом про СЕО[5] має включати наступні структурні підрозділи:

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;

Представлення та аналіз цілей документа державного планування, його місце в системі планів та стратегій різних рівнів. Зокрема увагу потрібно звертати на цілі, що матимуть суттєвий вплив на стан навколишнього середовища.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за окремими компонентами);

Щодо змісту даного розділу зазначимо, що інвентаризація нинішнього стану навколишнього середовища та її складових у зоні впливу плану використання територій є основою для прогнозування впливу на навколишнє середовище території ОТГ. Інвентаризація здійснюється за окремими компонентами навколишнього природного середовища (населення та здоров'я людини, клімат і якість повітря, підземні і поверхневі води, ґрунти, види та біотопи (флора, фауна, оселища), ландшафти (природний та культурний ландшафт). Згідно з цим, враховуючи зарубіжний досвід, можна рекомендувати скласти таблицю компонентів навколишнього природного середовища, що охороняються, та їхніх функцій стосовно конкретних умов. Для кожного компонента визначаються цілі та функції (зокрема і на основі документів вищих рівнів планування, секторального законодавства). Наприклад, функціями компоненту «ґрунти» є природна родючість; властивість бути складовою частиною кругообігу води; водоакумулююча здатність.

Також, одною з основ аналізу мають бути систематизовані і представлені значущі взаємозв'язки між компонентами навколишнього природного середовища, що охороняються. Перелік таких зв'язків може бути значним і різноманітним, тож можливість їх виокремлення та оцінка значення великою мірою залежить від кваліфікації експертів, що здійснюють процедуру СЕО.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними по території ОТГ, статистичною інформацією та результатами досліджень);

При опрацюванні СЕО стратегій розвитку ОТГ слід звернути додаткову увагу на оцінювання ризиків надзвичайних ситуацій, що можуть бути зумовлені реалізацією планів будівництва потенційно небезпечних об'єктів, включених до проекту стратегій розвитку ОТГ.

Також має бути опрацьоване питання щодо можливого впливу реалізації стратегій розвитку ОТГ на посилення наслідків кліматичних змін в межах регіону розташування території громади.

В контексті цього можна рекомендувати додати до структури даного розділу СЕО підрозділу *«Оцінювання можливих небезпек та ризиків витоку надзвичайних ситуацій»*.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються схеми планування території ОТГ, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними по ОТГ, статистичною інформацією та результатами досліджень);

Стосовно цього розділу зазначимо, що ефективне поєднання процедур СЕО та ландшафтного планування є однією з умов виявлення, ідентифікації та усунення конфліктів у системі «суспільство — природа».

Одним з важливих завдань ландшафтного планування є дослідження особливостей природокористування конкретного регіону, зокрема виявлення потенційних та існуючих конфліктів, що спрощує подальше оцінювання альтернатив, що важливо для виконання розділу 8. Прикладом такого конфлікту може бути намір щодо розміщення тваринницького комплексу у безпосередньому сусідстві з існуючою або запланованою рекреаційною зоною.

В залежності від розмірів території конкретної ОТГ може мати місце різний ступінь деталізації конфліктів природокористування.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються проекту документу державного планування території ОТГ, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час подальшої роботи над підготовкою стратегії;

Аналіз зобов'язань, бажано покомпонентний (див. п. 2), здійснюється на основі відповідного законодавства, нормативно-правових документів різного рівня, зокрема Земельного та Водного Кодексів, Законів «Про природно-заповідний фонд України», «Про охорону земель», стратегічних документів національної екологічної політики, регіональних та місцевих стратегій та програм тощо. Слід акцентувати увагу на важливості врахування положень міжнародних документів в сфері охорони природи та сталого розвитку, до яких приєдналася Україна (конвенції, протоколи тощо). На сьогодні дуже важливим є врахування цілей і завдань сталого розвитку (Sustainable Development Goal-2030), адаптованих до умов України (Цілі 2030, Україна).

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3–5 та 10–15 років відповідно, а за необхідності — 50–100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

У рамках CEO слід оцінювати ймовірні суттєві аспекти впливу плану на компоненти, що охороняються, по кожному із зазначених компонентів. Для цього доцільно поділити заплановані заходи на дві групи оцінки:

— *Група оцінки «А»:* Заходи, які можуть викликати значний вплив на навколишнє середовище. Ці заходи повинні піддаватися більш детальній оцінці їх впливу, а також мають розглядатися і альтернативні їм варіанти.

— *Група оцінки «Б»:* Глибокий розгляд не потрібен, якщо плановані заходи явно підтримують функції охоронюваних компонентів (як правило, території, передбачені для реалізації заходів з охорони, догляду та розвитку природи і ландшафту) та інші охоронювані компоненти не будуть пошкоджені істотно.

Увага має приділятися взаємопов'язаному аналізу одиничних та кумулятивних впливів на окремі компоненти. Кумулятивні впливи завжди повинні розглядатися і оцінюватися відносно одного компоненту навколишнього середовища.

На місцевому рівні доцільною є підготовка паспортів запланованих об'єктів, де коротко описуються екологічні характеристики і оцінюються дії на навколишнє середовище. Значущість, функції і потенціал території переносяться на конкретну ділянку і оцінюються з урахуванням їх особливих властивостей.

7. Заходи, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків реалізації документа державного планування території ОТГ;

У цьому розділі важливу основу інформації також може становити ландшафтний план, де наявні оцінки значимості та чутливості окремих компонентів, що охороняються, наявна інтегральна концепція цілей та заходів для території планування. Прикладом таких заходів на місцевому рівні може бути створення лісосмуг для збереження біорізноманіття й ґрунтів, рекомендації щодо сівозмін, заліснення еродованих земель.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки);

Суттєвим є надання інформації про альтернативи та їхні наслідки. Тобто, в звіті мають бути чітко сформульовані:

а) пропозиції рішення і його альтернативи;

б) вплив на природне середовище у разі реалізації кожної альтернативи;

в) заходи, які слід здійснити для упередження або мінімізування небажаних негативних впливів.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків реалізації документа державного планування території ОТГ для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

Важливим для організації та здійснення моніторингу є не лише заходи, а й система показників, які дозволяють контролювати ефективність їх виконання. Наприклад, частка земель природоохоронного призначення, показники якості підземних та поверхневих вод, наявність шумового забруднення або забруднення запахом на певній відстані від промислових об'єктів тощо.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності);

У цій частині доцільною є також оцінка впливів, що можуть вийти за межі громади або регіону.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1–10, розраховане на широкую аудиторію.

Конкретні звіти CEO стратегій розвитку ОТГ можуть містити специфічні додатки, але принципові позиції розкриваються обов'язково. Означена структура звіту є загальною, і здійснення CEO за цією схемою дозволить, в цілому, розкрити ризики і переваги, які пов'язані з реалізацією проекту стратегії розвитку ОТГ та його можливих альтернатив.

При висвітленні головних питань доповіді важливо враховувати не тільки специфіку та умови території власне конкретної ОТГ, але й існуючі впливи суміжних територій та регіональні і глобальні впливи.

4.3. ЛЕГЕНДИ МОЖЛИВИХ КАРТОСХЕМ

Картографічні матеріали не є обов'язковою складовою звіту про стратегічну екологічну оцінку. Водночас, його візуалізація дозволяє кращим чином розкрити його змістовну частину та висновки. На сьогодні немає єдиних усталених підходів щодо того, які картографічні матеріали мають чи можуть бути включені до звіту про

CEO. Однак, виходячи з вимог до CEO, що містяться у законі про CEO та методичних рекомендаціях щодо його проведення, і, особливо, з досвіду CEO, накопиченого у країнах ЄС, зокрема у Німеччині, можна запропонувати окремі карти, які можуть бути включені до звіту та їх відповідні легенди.

1. Карта паспортів нових об’єктів документу державного планування.

Будується на основі обчислення інтегрального ступеня можливого впливу нових об’єктів на компоненти, що охороняються в цілому.

В легенді всі об’єкти згідно з величиною інтегрального впливу поділяються на три категорії:

1		Проект в результаті екологічної оцінки вважається допустимим	Істотного впливу на компоненти навколишнього середовища з особливими функціями, якостями і потенціалами не очікується
2		Проект в результаті екологічної оцінки вважається допустимим тільки з обмеженнями / при виконанні певних вимог	Може виникати істотний вплив на навколишнє середовище, проте, їх можна уникнути або компенсувати
3		Проект в результаті екологічної оцінки вважається неприпустимим. Необхідно скорочення обсягу об’єкта, відмова від використання або вибір альтернативного місця розміщення об’єкта	Буде виникати істотний вплив на навколишнє середовище, яке неможливо компенсувати. Буде порушено охоронний статус

Зазначена карта є базовою для візуалізації результатів SEO, на основі розробки паспортів об’єктів, однак вона не охоплює оцінку деяких об’єктів які можуть мати інтегральний позитивний вплив різного ступеня, або не мати жодного впливу на компоненти, що охороняються. Для усунення цього ми пропонуємо карту 2.

2. Карта ступеня інтегрального впливу нових об’єктів документу державного планування.

В легенді, на основі бальної оцінки впливу, всі об’єкти поділяються на 7 категорій:

№	Бал	Позначення об’єкта	Ступінь впливу
1	3		Суттєвий позитивний вплив
2	2		Позитивний вплив
3	1		Незначний позитивний вплив
4	0		Нейтральний вплив
5	-1		Незначний негативний вплив
6	-2		Негативний вплив
7	-3		Значний негативний вплив

3–8. Карти ступеня впливу нових об’єктів документів державного планування на кожен окремий компонент, що охороняється.

За аналогією з картою 2 зазначені карти будуються для кожного із компонентів, що охороняється, а саме:

- 3. Карта ступеня впливу нових об’єктів документів державного планування на людину та її здоров’я;
- 4. Карта ступеня впливу нових об’єктів документів державного планування на тваринний і рослинний світ та біорізноманіття;
- 5. Карта ступеня впливу нових об’єктів документів державного планування на ґрунти;
- 6. Карта ступеня впливу нових об’єктів документів державного планування на атмосферне повітря;
- 7. Карта ступеня впливу нових об’єктів документів державного планування на вигляд ландшафту та рекреацію;
- 8. Карта ступеня впливу нових об’єктів документів державного планування на культурні та матеріальні блага.

В легенді, як і в карті 2, на основі бальної оцінки впливу, всі об’єкти поділяються на 7 категорій:

№	Бал	Позначення об’єкта	Ступінь впливу
1	3		Суттєвий позитивний вплив
2	2		Позитивний вплив
3	1		Незначний позитивний вплив
4	0		Нейтральний вплив
5	-1		Незначний негативний вплив
6	-2		Негативний вплив
7	-3		Значний негативний вплив

Інші структурні елементи легенди, як правило, гармонізовані з відповідними позначеннями в ландшафтному та/або територіальному планах.

ОСНОВНІ СПОСОБИ КАРТОГРАФІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ, ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ НА КАРТОСХЕМАХ ЛАНДШАФТНИХ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПЛАНІВ

Спосіб значків — використовується для відображення локалізації об'єкта в конкретному географічному пункті.

Спосіб лінійних знаків — використовується для зображення лінійних об'єктів та явищ (наприклад, річок, доріг, меж), ширина яких не відображається в масштабі карти.

Спосіб ареалів — використовується для відображення об'єктів та явищ, які мають обмежене поширення на певній території.

Спосіб ізоліній — використовується переважно для відображення неперервних явищ і процесів, які мають суцільне поширення на певній території і характеристики яких поступово змінюються в просторі (наприклад, температура повітря, висота певної точки над рівнем моря).

Спосіб крапок — використовується для відображення масових розосереджених у просторі об'єктів чи явищ.

Спосіб кількісного фону — використовується для відображення кількісних відмінностей якого-небудь об'єкта чи явища шляхом поділу території, в межах якої поширений відповідний об'єкт чи явище, на окремі частини з різними кількісними характеристиками.

Спосіб якісного фону — використовується для відображення якісних відмінностей якого-небудь об'єкта чи явища шляхом поділу території, в межах якої поширений відповідний об'єкт чи явище, на окремі частини.

Спосіб картограм — використовується для відображення кількісних характеристик певного явища в кожній одиниці територіального поділу.

Спосіб картодіаграм — використовується для відображення кількісних та якісних характеристик певного явища в кожній одиниці територіального поділу за допомогою діаграм.

ПОНЯТТЯ ТА ТЕРМІНИ

А

Аналіз конфліктів — робочий етап у рамках екологічних планувань, на якому зіставляються результати обліку та оцінки природи і ландшафту з впливами існуючих або планованих видів використання. Результатом цього етапу є карта конфліктів, де показані конфлікти з продуктивністю і функціями природного середовища і виглядом ландшафту.

Антропогенне порушення території — зміна території внаслідок прямого і непрямого негативного впливу людини і господарської діяльності на природу.

Атмосферне повітря — життєво важливий компонент навколишнього природного середовища, який являє собою природну суміш газів атмосфери за межами житлових виробничих та інших приміщень.

Б

Біологічне різноманіття — ключове поняття Конвенції про біологічне різноманіття, яке характеризує різноманітність і варіабельність природи. Біологічне різноманіття охоплює відмінності всередині та між популяціями, видами, частинами біоценозів і біоценотичними комплексами. Розрізняють такі рівні біологічного різноманіття: різноманітність, нижчу від рівня виду, наприклад, генетичну різноманітність, видове різноманіття, різноманітність усередині спільнот і різноманітність усередині комплексів екосистем.

Біота — сукупність біотичних компонентів ландшафту, екосистеми, біогеоценозу чи іншої території або акваторії.

Біотоп — ділянка території або акваторії з однорідними абіотичними умовами формування біоценозу. Також вживається для позначення простору, на якому забезпечується цикл розвитку популяції або (рідше) всього виду.

Благоустрій території — сукупність заходів щодо забезпечення міських кварталів, парків, зон відпочинку та інших просторів, які відвідують люди, зручностями і привабливістю.

Бонітет — якісна чи кількісна (найчастіше бальна) характеристика властивостей того чи іншого компонента ландшафту чи екосистеми. Зазвичай бонітет застосовується при господарській інвентаризації природних ресурсів певної території.

В

Вид, біологічний вид — група індивідів, які характеризуються за походженням як батьки й нащадки і настільки збігаються за формою, фізіологією і поведінкою, що можуть бути розмежовані з іншими групами індивідів.

Вимоги у сфері охорони навколишнього середовища — конкретні показники і вимоги екологічної безпеки, охорони здоров'я населення, охорони та оздоровлення навколишнього середовища, які пред'являються до господарської та іншої діяльності. Вимоги встановлені законами, іншими правовими і нормативними актами, природоохо-

ронними нормативами, державними стандартами та іншими нормативними документами в галузі охорони навколишнього середовища.

Виснаження вод — зменшення запасів водних ресурсів або погіршення їхньої якості. При виснаженні вод не забезпечується екологічний баланс водних об'єктів, погіршуються умови водокористування.

Водний об'єкт — скупчення природних вод на поверхні суші (поверхневі водні об'єкти), або в надрах Землі (підземні водні об'єкти), які мають певні межі й об'єм. До водних об'єктів країни належать також прибережні морські води шириною 12 морських миль (територіально море) і морські води, розташовані в бік берега від внутрішньої межі територіального моря.

Гранично допустиме навантаження на ландшафт — згідно з ДСТУ 17.8.1.01-86, антропогенне навантаження, при

Екологічна безпека — стан захищеності природного середовища і життєво важливих інтересів людини від можливого негативного впливу господарської та іншої діяльності, надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та їх наслідків.

Екологічне законодавство — широка галузь законодавства, що об'єднує природоохоронне та природоресурсне законодавство і включає сукупність нормативно-правових актів, а також міжнародних правових актів, що встановлюють порядок охорони навколишнього середовища, в тому числі

Європейська ландшафтна конвенція — європейська угода, метою якої є збереження та подальший розвиток ландшафтів Європи. Конвенція прийнята в 2000 р. Комітетом

Забруднювальна речовина — шкідлива речовина: будь-який фізичний агент, хімічна речовина, яка при потраплянні в навколишнє середовище може прямо або побічно погіршити якість середовища та знизити стійкість екологічної системи, яка містить цю речовину.

Землекористування — встановлені законом порядок, умови і форми експлуатації земель, наданих юридичній або фізичній особі у володіння або користування.

Картографування — діяльність по створенню генералізованого зображення просторово поширених явищ. Продуктом картографування є окремі карти, атласи та інші картографічні твори.

Кліматична буферна зона — територія, суміжна з міською територією або її частиною, зазвичай незабудована, яка

Водоохоронна зона водних об'єктів — територія прилягає до акваторії водного об'єкта, на якій встановлюється спеціальний режим здійснення господарської діяльності та охорони природних ресурсів.

Вплив на навколишнє середовище — будь-які зміни навколишнього середовища, зумовлені господарської чи іншою діяльністю. Класифікуються за видами діяльності людей, інтенсивністю, тривалістю наслідків. Територія навколо об'єкта чи явища, на якій проявляється його вплив на навколишнє середовище, позначається як зона впливу.

Виведення з господарського обороту — вилучення земель з тимчасового або постійного господарського використання з метою збереження їхніх цінних властивостей.

Г

перевищенні якого відбувається руйнування структури ландшафту та його функцій.

Е

забезпечує здоров'я людей, порядок використання та охорони природних ресурсів, права та обов'язки природокористувачів та їхню відповідальність за порушення норм і правил у галузі охорони природи. Екологічне законодавство є джерелом екологічного права.

Екосистема — цілісна сукупність живих організмів, функціонально об'єднаних з неживими компонентами навколишнього середовища і між собою переважно трофічними (харчовими), енергетичними та іншими зв'язками.

Є

міністрів Ради Європи. Угода набула чинності в 2004 р. Німеччина ще не підписала цю конвенцію (стан на 2005 р.).

З

Здатність до самоочищення — здатність природного середовища та його компонентів руйнувати, переробляти чи виводити за свої межі забруднювальні речовини.

Значимість — значення, екологічна значимість: значимість частини екосистеми, наприклад, охоронюваного ресурсу, біологічного виду або частини території для продуктивності і функцій природного середовища і для вигляду ландшафту.

Зміна ландшафту — набуття ландшафтом нових або втрата колишніх властивостей під впливом зовнішніх факторів або саморозвитку.

К

може скоротити або ліквідувати кліматичні та повітряно-гігієнічні навантаження на прилеглих територіях.

Конфлікт природокористування — ситуація, зумовлена такою діяльністю людей, яка призводить до порушення нормативно встановленого стану навколишнього середовища або режиму використання території або акваторії, заподіює

шкоду-певній галузі природокористування або перешкоджає її розвитку.

Концепція цілей — карта цілей, картографічне і текстове представлення, отримане на основі аналізу та оцінки типів цілей або цілей для природи і ландшафту в рамках ландшафтного планування. Концепція цілей утворює основу для виділення конкретних заходів, які представлені в концепції заходів.

Ландшафт — відносно однорідна ділянка земної поверхні, в межах якої всі природні компоненти (приземний шар атмосфери, рослинність, ґрунти, зовнішня частина літосфери тощо) і діяльність людей взаємопов'язані і взаємозумовлені.

Ландшафтна програма — оглядовий плановий документ регіонального рівня, що складається з карти або серії карт з пояснювальним текстом. Ландшафтна програма визначає основні напрями природокористування та відповідні їм основні ландшафтні функціональні зони на території планування. Ландшафтну програму рекомендується розробляти для областей України. Масштаб опрацювання від 1:1 000 000 до 1:200 000.

Ландшафтне планування — сукупність методичних інструментів і процедур, що використовуються для побудови такої просторової організації діяльності суспільства в конкретних ландшафтах, яка забезпечувала б стале

Моніторинг навколишнього природного середовища — довгострокові спостереження за станом навколишнього

Пам'ятки природи — унікальні, непоправні, цінні в екологічному, науковому, культурному та естетичному плані природні комплекси, а також об'єкти природного і штучного походження.

Природна територія під особливою охороною — ділянка землі, водної поверхні та повітряного простору над нею, де розташовуються природні комплекси і природні об'єкти, що мають особливе природоохоронне, наукове, культурне, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення, який вилучено рішеннями органів державної влади повністю або частково з господарського використання і для якого встановлено режим особливої охорони. Закон установлює такі категорії особливо охоронюваних природних територій: заповідники (в т.ч. біосферні), національні парки, природні парки, заказники, пам'ятки природи, дендрологічні парки, ботанічні сади, лікувально-оздоровчі місцевості та курорти, а також інші категорії, що встановлюються урядом, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

Природоохоронна діяльність — природоохоронні заходи: будь-яка діяльність щодо збереження та відновлення

Регіональна політика — державна діяльність з регулювання відносин між державою й регіонами та регіонів між

Культурний ландшафт — ландшафт, створений людиною в історичний час у процесі використання, який несе відбиток певних форм використання, з переважно антропогенними екосистемами. Сюди належать, наприклад, ландшафти аграрні, промислові і населених пунктів. Історичний культурний ландшафт являє собою територію з яскраво вираженими історичними формами використання або елементами. До цілей охорони природи та догляду за ландшафтом відносять збереження історичного культурного ландшафту.

Л

природокористування і збереження основних функцій цих ландшафтів як системи підтримки життя.

Ландшафтний план — сукупність спеціальних карт і пояснювальних текстів, призначених для погодженого вирішення завдань охорони природи і землекористування фізичними та юридичними особами, а також органами управління на нижчому адміністративно-територіальному рівні. Масштаб опрацювання від 1 : 50 000 до 1 : 25 000.

Ландшафтний рамковий план — сукупність спеціальних карт і пояснювальних текстів, що містять характеристики природно-ресурсного потенціалу, реального використання території та завдань охорони природи, а також рекомендації щодо екологічно доцільного природокористування і мети розвитку території планування на рівні муніципального району або групи районів. Масштаб опрацювання від 1 : 200 000 до 1 : 50 000.

М

нього природного середовища, його забрудненням і тим, що відбувається в ньому з природними явищами.

П

природного середовища та природних ресурсів, їх кількості та якості.

Природоохоронна політика — сукупність дій та заходів на глобальному, національному, регіональному та локальному рівнях, спрямованих на вирішення поточних і перспективних завдань охорони та відновлення природного середовища та відтворення і збереження природних ресурсів.

Природоохоронне законодавство — сукупність нормативних актів, що регулюють відносини з охорони природних об'єктів, природних ресурсів і навколишнього середовища в цілому.

Природокористування — задоволення різних потреб суспільства шляхом використання різних видів природних ресурсів та природних умов. Рациональне природокористування — система діяльності, покликана забезпечити економну експлуатацію природних ресурсів і умов і найбільш ефективний режим їх відтворення з урахуванням перспективних інтересів розвитку господарства та збереження здоров'я людей.

Р

собою. Регіональна політика розробляється з метою забезпечення цілісності держави як єдиного соціального, економічного,

політичного та правового простору, децентралізації і вирівнювання економічних і соціальних умов та зменшення диспропорцій між різними регіонами країни, розвитку міжрегіональних відносин і реалізації можливостей місцевого самоврядування.

Регіональне планування — процес розроблення планів з управління економічним, соціальним і політичним розвитком країни з урахуванням специфіки та інтересів її конкретних регіонів. Регіональне планування здійснюється в рамках загального територіального планування.

Рекреація — відтворення фізичних, психічних та інтелектуальних сил людини. Рекреаційна діяльність охоплює різні види занять (туризм, спорт, художню і технічну творчість, колекціонування тощо) з різним ступенем фізичних, інтелек-

туальних і емоційних навантажень. Рекреаційна діяльність організовується, як правило, через різні державні та комерційні структури. Рекреаційні ресурси враховуються на різних рівнях ландшафтного планування.

Рекультивация — комплекс робіт, спрямований на відновлення території, порушеної господарською діяльністю людини. Рекультивация здійснюється з використанням спеціальних технологій, включає відновлення ґрунтів, рослинності, ландшафтів.

Ресурс, що охороняється — компонент, що охороняється правовим актом з причини його значимості — природні ресурси, культурні ресурси, матеріальні предмети.

С

Середовищезахисні функції — функції систем природного, природно-антропогенного та антропогенного походження, що забезпечують умови для підтримуючого, збалансованого розвитку природного середовища, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття. Виділяють середовищезахисні функції лісів, водних та інших об'єктів.

Сталий розвиток — перспективна тенденція розвитку, розвиток, що відповідає потребам сьогодення та не загрожує можливостям майбутніх поколінь задовольнити власні потреби.

Т

Територіальне планування — планування розвитку територій, у тому числі для встановлення функціональних зон, зон планованого розміщення об'єктів капітального будівництва для державних або муніципальних потреб, зон з особливими умовами використання територій. Схема територіального

планування — вид документа територіального планування в галузі розвитку транспорту, енергетики, використання та охорони лісового фонду, водних об'єктів, розвитку і розміщення особливо охоронюваних природних територій та в інших областях, передбачених законодавством.

У

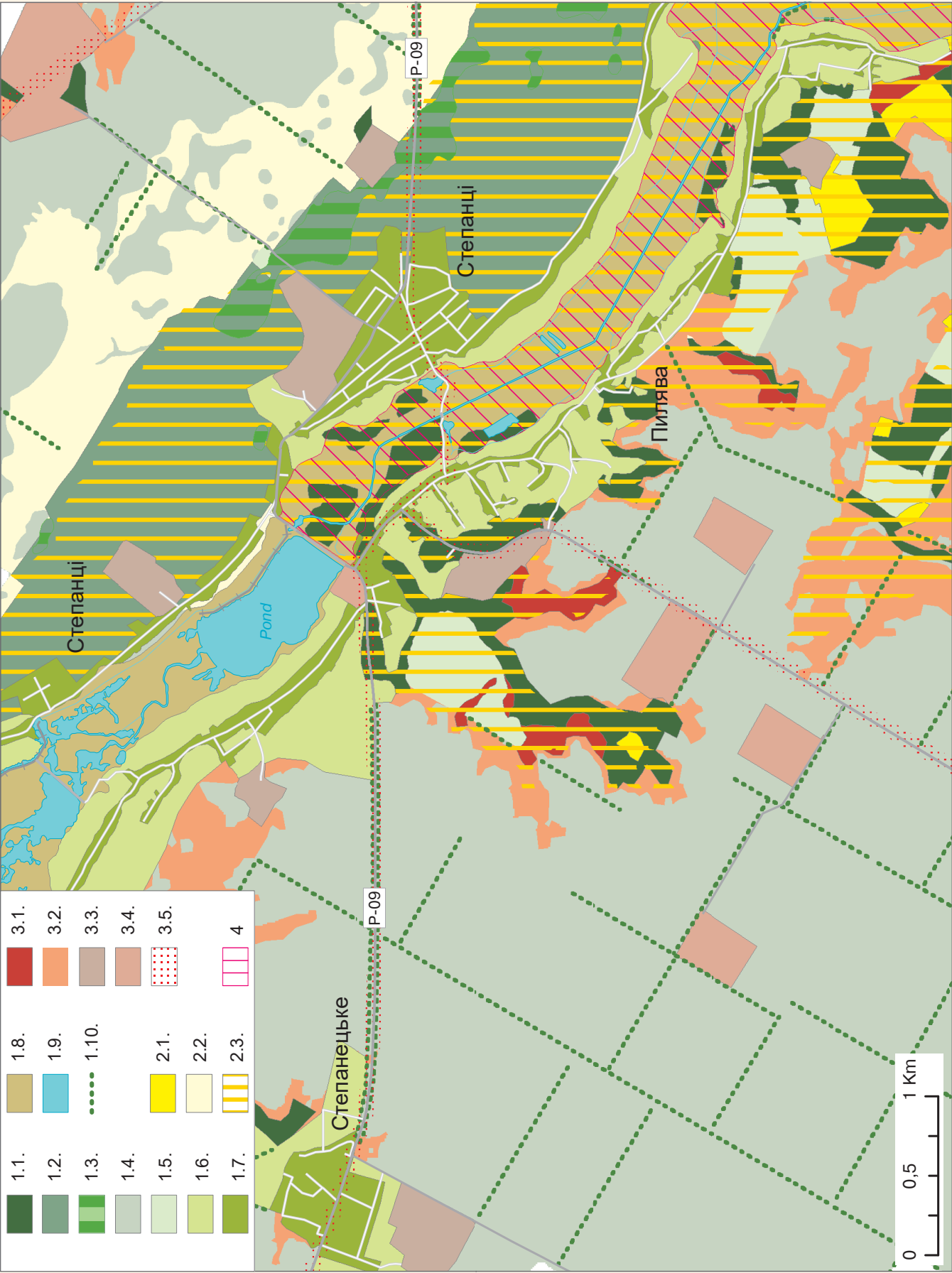
Унікальність ландшафту — властивість індивідуальності, що виокремлює ландшафт із загального ряду, наприклад,

наявність термального джерела, острівної мерзлоти, заболочування, специфіки літологічних умов тощо.

Ч

Чутливість компонентів природи — реакція природного компонента на антропогенний вплив і міра цієї реакції, що виражається в зміні властивостей і динамічних характеристик природного компонента. Критерії оцінювання чутли-

вості вибираються залежно від пріоритетної цільової функції використання. Наприклад, чутливість біотопів визначається за можливими наслідками таких впливів, як пожежі, вирубування, випас тощо.

Інтегральна концепція природоохоронних цілей.

Ландшафтний план Степанецької ОТГ

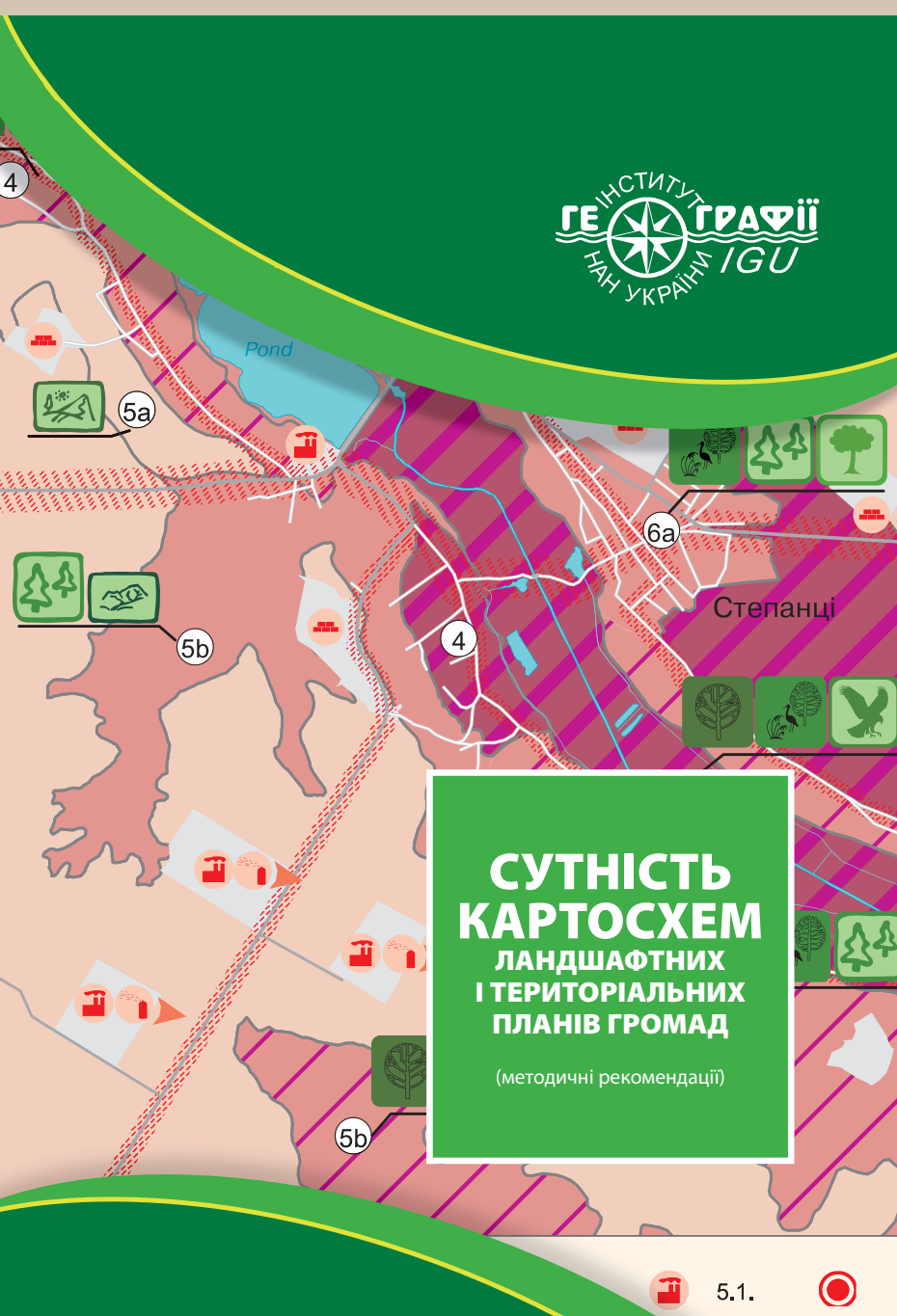
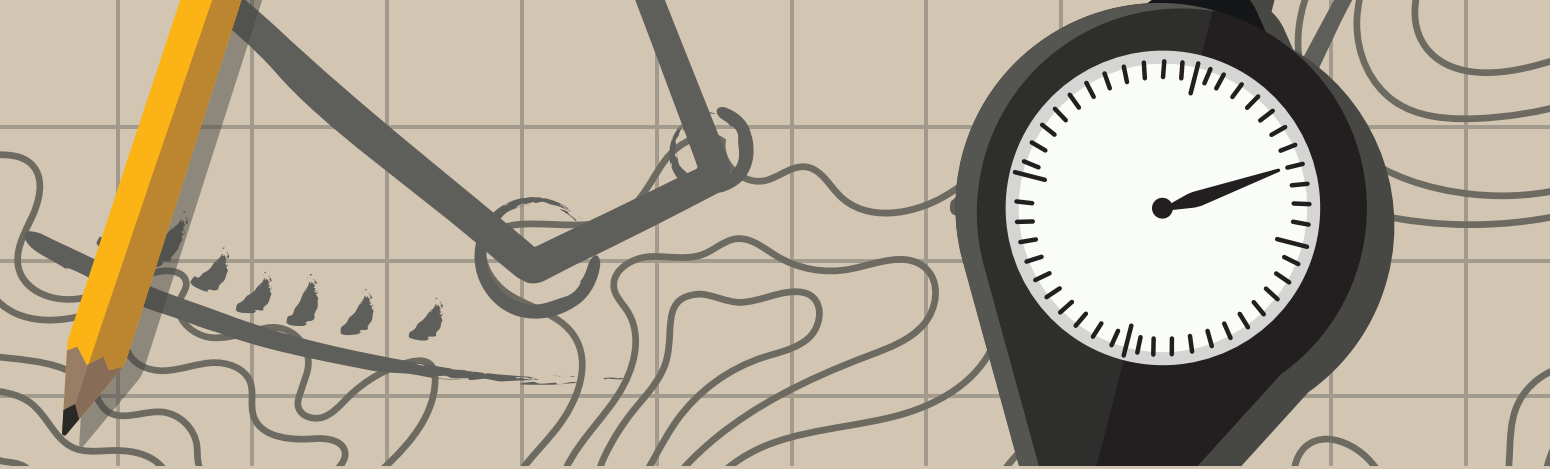
(фрагмент, зменшене зображення, оригінальний масштаб 1:25 000).

(пояснення індексів легенди – див. таб. 1)

Таблиця 1.

Інтегральна концепція природоохоронних цілей
Ландшафтного плану Степанецької ОТГ (фрагмент)

Індекс	Ціль	Характеристика ландшафту
I. ЗБЕРЕЖЕННЯ, ОХОРОНА, ПІДТРИМКА		
1.1.	Підтримка	Широколистяні ліси із високим рівнем біорізноманіття
1.2.	Збереження і підтримка типових для піщаних терас лісових біотопів. Підвищення ефективності використання для відпочинку	Соснові, штучно насаджені монокультурні ліси на піщаній терасі
1.3.	Охорона чутливих біотопів	Місцевиростання
1.4.	Збереження сучасного використання	Високозначимі
1.5.	Підтримка та збереження екстенсивного використання	Суходільні луки, які використовуються під пасовища
1.6.	Збереження високого рівня біорізноманіття, комфортних місцево-кліматичних умов.	Поселення
1.7.	Збереження екстенсивного використання присадибних ділянок	Присадибні ділянки (городи) у межах поселень
1.8.	Екстенсивне використання. Підтримка сучасного стану заплави	Заплава річки Росави
1.9.	Догляд за ставком для запобігання його деградації	Ставок у заплаві Росави
1.10.	Підтримка існуючих лісосмуг, збагачення їхнього видового складу	Лісосмуги
II. РОЗВИТОК		
2.1.	Розвиток біотопів для наближення їх до природних умов	Соснові ліси на схилах балок на правобережжі
2.2.	Розвиток агроландшафтів для мінімізації впливу ерозійних процесів. Розвиток	Родючі ґрунти, чутливі до водної та вітрової ерозії
2.3.	Розвиток ландшафту для потреб відпочинку	Поєднання ландшафтів: правобережні схили лесової тераси річки Росава, заплава Росави, соснові ліси борової
III. САНАЦІЯ		
3.1.	Поліпшення стану лісів	Насадження акації
3.2.	Санація та запобігання деградації ґрунтового покриву	Рілля на ґрунтах, високочутливих до водної ерозії
3.3.	Рекультивация покинутих промислових ділянок	Території покинутих ферм, іншої промислової забудови
3.4.	Санація негативних впливів птахофабрик	Ділянки промислової забудови, птахофабрики
3.5.	Мінімізація негативних впливів автодоріг із інтенсивним рухом	Автодороги та зони їхнього впливу до 50 метрів
4	Альтернативний сценарій - Відновлення природного стану заплави Росави та розвиток рекреаційного потенціалу долини річки Росава	

DESIGNING MAPS FOR LANDSCAPE AND TERRITORIAL PLANS OF LOCAL COMMUNITIES (GUIDELINES)

Community oriented guidelines on structuring the content and visualization of information on the maps of landscape and territorial plans have been outlined on the basis of scientific and practical developments. Suggestions are aimed at planners and their decision-making concerning the maps and key indicators.

This project was funded by the German Federal Environment Ministry's Advisory Assistance Programme (AAP) for environmental protection in the countries of Central and Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia and other countries neighbouring the European Union. It was supervised by the German Environment Agency (UBA).

The responsibility for the content of this publication lies with the authors.